

QAYSI BIRI YAXSHIROQ : NATURADANMI YOKI FOTOSURATDANMI?**Oktyabrov Mohirjon**

*Namangan davlat universiteti Tasviriy san'at va amaliy bezak san'ati mutaxassisligi
2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: *Mazkur maqola Tasviriy san'at mashg'ulotlarida talabalarning fotosuratdan ko'chirib ishlashga bog'lanib qolmaslik, hayotiy model bilan fotosurat o'rtasidagi farq borligi, haqiqiy hayotdan rasm chizish ijodkorlik mahoratini oshirishi va o'z xatolarini anglashga, ko'proq ranglarni anglashga, rassomning tassavur dunyosini boyitishga undashi, xotiradan murakkab kompozitsiyalarni tuzish mahoratini oshirishi haqida va qanday hollarda fotosuratdan foydalanib rasm chizish afzalligi to'g'risida tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Hayotiy model, fotosurat, yorug'lik, kompozitsiya, peyzaj, rang harorati, mutanosiblik.*

Annotation: *This article will help students in fine arts classes not to be attached to copy work from a photo, that there is a difference between a life model and a photo, that drawing from real life can improve creativity skills and help them to realize their mistakes, to be more aware of colors, Recommendations are given on how to encourage the artist to enrich the world of imagination, improve the skill of creating complex compositions from memory, and in what cases it is preferable to draw using a photograph.*

Keywords: *Life model, photography, light, composition, color temperature, proportion.*

Haqiqiy hayotdan rasm chizish yoki fotosuratdan rasm chizish, bu ikkisi orasida cheksiz qiymat mavjud. Hayotiy modeldan chizishda siz kuzatish dunyosiga tobora chuqurroq kirib borasiz. Kuzatishning yanada nozikroq tomonlarini sezishni boshlaysiz. Kuzatuv va ijro mahoratingizni oshirishning amaliy jihati bilan bir qatorda siz muammolarni hal qilish va ijodkorlikni rivojlantirasiz. Haqiqiy modeldan chizish sizga haqiqat bilan yanada yaqinroq bo'lish uchun ajoyib vositadir. Muayyan mavzuga ko'proq vaqt va e'tibor qaratsangiz, siz ilgari bilmagan tafsilotlarni ko'proq bilishga va ko'proq sezishni boshlaysiz.

Siz har qanday tasviriy san'at o'qituvchisidan so'rashingiz mumkin - ularning barchasi to'g'ridan-to'g'ri oldingizga qo'yilgan haqiqiy modellar yordamida chizish qanchalik foydali ekanligini tasdiqlaydi. Tasviriy san'at sohasida ish yuritayotgan rassomlar va mutaxassislar ham birinchi navbatda hayotdan ishlashadi. Hayotdan kuzatilgan modellar to'g'ri ko'rinishni o'rganganlarga har qanday fotosuratda erishib bo'lmaydigan ko'plab vizual ma'lumotlarni taqdim etadi:

- yorug'lik sharoitlarini o'zgartirish;
- yuzalar to'qimalarining boyligini qadrlash;
- mavzuni boshqa burchaklardan ko'rish.

Shuningdek, siz boshqa hislar orqali ma'lumot olishingiz mumkin, ya'ni hidlarni, atrofdagi shovqinlarni va boshqalarni idrok etish bilan afzallikka erishasiz. To'g'ri uch o'lchamdagi haqiqiy ob'ektni ikki o'lchamli qilib qog'oz mutanosiblik varog'iga ko'chirish fotosuratdan nusxa ko'chirishdan ko'ra ancha qiyinroq ammo haqiqiy modeldan san'at asari yaratish uchun sariflanadigon harakatlar ko'pincha haqiqiy va ko'proq boy san'at asari paydo bo'lishiga olib keladi. Bir so'z bilan aytganda hayotdan ishlash bu –bizni yanada yaxshi rassom qiladi. Vaqt o'tishi bilan biz san'atkorlarni ko'rgan narsalarimizni tasvirlashda mahoratga ega bo'lamiz.

Fotosuratdagi muammo shundaki, hatto yuqori sifatli raqamli fotosuratlar ham bizga yolg'ondir. Haqiqiy rasmning to'rtta elementini o'ylab ko'ring: shakllar (chizilgan yoki), qiymatlar, rang harorati munosabatlari va qirralar. Fotosuratda to'rttadan uchtasi har doim noto'g'ri ... va ba'zida hammasi to'rtta. Ikki yoki uchta eng qorong'u qiymatlar qora rangga aylanadi va eng yengil qiymatlar oq rangga aylanadi (fotograflar buni "chiroqlarni o'chirish" deb atashadi). Rang haroratining o'zaro bog'liqligi bizning kompyuter ekranimizdagi bosma nashrlar yoki fosforlarni tayyorlash uchun ishlatiladigan bo'yoqlar bilan cheklangan. Bundan tashqari, kamera qirralarni bir xil darajada aniq ko'radi (inson ko'ziga umuman o'xshamaydi, u bizning ko'rish maydonimizning markazida atrofdagi loyqa shakllar bilan o'ralgan o'tkir maydonga qaratiladi). Misol uchun agar siz besh metr uzoqlikdagi odamni suratga olsangiz, ehtimol siz oddiy o'lchamdagi yuz tasvirini olasiz, ammo oyoqlari kichkina ko'rinadi. Boshqacha qilib aytganda, oldindan qisqartirish nisbatlarni buzadi. Siz turli san'at haftaliklarida yoki talabalarning oy oxiridagi ko'rgazmalarida ko'pincha soyalar qora, yorug'lik oq, barcha qirralari qattiq, yorug'lik va qorong'u harorat bir xil bo'lgan rasmlarni ko'rgansiz.

Shunday qilib, agar biz faqat fotosuratlar asosida ishlasak, bizga aslida haqiqiy uch o'lchamli bo'lib ko'rinmaydigan mavzularni chizishda juda malakali bo'lamiz va asta sekinlik bilan biz xatolarni ham sezmay qolamiz. Mutaxassislar, birinchi navbatda hayotdan ishlaydi chunki yaxshi chekka nazoratni rivojlantirish ancha oson bundan tashqari, rang va haroratga nisbatan sezgirligimiz eksponent ravishda yaxshilanadi. Biz fotosuratlarda bu narsalarni ko'ra olmaymiz. Biroq, bu bilan fotosuratlarni model sifatida ishlatmaslik kerak degani emas. Ba'zi mavzular (qo'zg'aluvchan bolalar, o'tkinchi yorug'lik effektlari, harakatdagi otlar va boshqalar) deyarli fotosuratlarni talab qiladi. Hatto Nikolay Fechin kabi buyuk rassom ham o'zining ba'zi asarlari uchun fotosuratlardan foydalangan. Agar fotosurat yaxshi mutaxassis tomonidan olingan bo'lsa ulardan foydalanish uchun ham bir qator yaxshi sabablar mavjud:

- Ulardan har qanday joyda nusxa ko'chirish mumkin
- Nur o'zgarmaydi
- Quyosh botishi yoki quyoshning chiqishini chizish
- Hech qanday hasharotlar, shamol, begona odamlarning xalaqit berishi va boshqalar yo'q.

- Model qimirlamaydi va charchamaydi

Fotosurat dastlab rasm chizishga tahdid solgan bo'lsa-da, o'tgan asrlarda ikkalasi birgalikda yaxshi ishladilar. Bu ikki vosita o'rtasidagi munosabatlar 1839 yilda fotografiya ixtiro qilinganidan beri samarali bo'ldi. Fotosuratchilar ko'p jihatdan rassomlarni voqelikni tasvirlash cheklovlaridan xalos qildilar.

Qiyofachini chizish uchun ish tugatilishidan oldin soatlar, kunlar, haftalar va ba'zan oylar davomida qiyofachi kerak edi. Natyurmortni bo'yash uchun rassom har kuni o'rnatish bir xil bo'lib qolishiga ishonch hosil qilishi kerak va faqat yorug'lik sharoitlari avvalgi kun bilan bir xil bo'lganda rasm chizishi mumkin edi. Peyzaj rasmlari uchun rassomlar iloji boricha joyida tugatishlari va ko'pincha o'zlarining ustaxonalarida yakuniy bosqichni bajarishlari kerak edi.

Hozirda yuqori sifatli kamera ega android smartfonlar qulayligi tufayli rassomlar o'zlari xohlagan narsaning turli xil sifatli suratlarini osongina olishlari mumkin, keyin esa haqiqiy hayotdan ishlash o'rniga o'z suratlaridan ishlashlari mumkin.

Ko'p jihatdan, bu rassomlar uchun tasviriy rasmni osonlashtirdi. Ular endi ob-havo va yorug'lik sharoitlari ochiq rasm chizish uchun mos bo'lguncha kutishlari shart emas va o'tiruvchilar endi portret uchun qimmatli soatlarni sarflashlari shart emas.

XULOSA:

Xulosa o'rnida shularni aytish mumkinki yuqoridagi afzalliklar bu fotosuratdan foydalanib ishlashga to'liq bog'lanib qolish tasvirlovchi va yangi yetishib chiqayotgan pedagog yoki rassomlarni tasavvur dunyosini qashshoqlashib qolishiga olib kelishi mumkin. Har kim har qanday asar yaratishi yoki suratga olishi mumkin. Lekin chinakam go'zal, betakror va muhim san'at asarini yaratish katta mahorat va iste'dodni talab qiladi. Ahamiyatlisi shundaki san'at asari yoki eskizlarni yaratishda yordamchi fotosuratlardan foydalanish yuqorida takidlangan birmuncha qulayliklarni keltiradi lekin bu afzalliklar to'liq fotosuratga bog'lanib qolish degani emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Boymetov B. "Qalamtasvir". Darslik 1 - qism. Toshkent, 2006.
2. A. Madvaliyev tahriri ostida. Toshkent. "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2006-2008.
3. Internet ma'lumotlari:
4. <https://www.uzbekscholar.com>
5. <https://www.Ru.m.wikipedia.org>
6. <https://www.Ru.newmediator.org>
7. <https://history/segmentation.com>